

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-06-22

Närvarande: F.d. justitierådet Karin Almgren samt justitieråden Mahmut Baran och Malin Bonthron

Upphovsrätten på den digitala inre marknaden

Enligt en lagrådsremiss den 9 juni 2022 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
2. lag om ändring i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt,
3. lag om ändring i lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Patrik Sundberg och rättssakkunnige Carl Johan Sundqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Allmänt

Lagförslagen är föranledda av ett relativt omfattande direktiv som ska genomföras i svensk rätt, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG. Genom direktivet harmoniseras upphovsrätten ytterligare inom EU. I direktivet finns bl.a. bestämmelser som syftar till att anpassa undantag och inskränkningar i upphovsrätten till en digital och gränsöverskridande miljö, bestämmelser för att uppnå en välfungerande marknad för upphovsrätt, bl.a. en ny till upphovsrätten närstående rättighet för utgivare av presspublikationer, bestämmelser som syftar till att förbättra licensieringen av rättigheter och säkerställa bättre tillgång till skyddade verk och bestämmelser som syftar till att stärka upphovsmäns och utövande konstnärers ställning som avtalspart.

Bland direktivets bestämmelser för att uppnå en välfungerande marknad för upphovsrätt finns bestämmelser som reglerar det upphovsrättsliga ansvaret för vissa typer av leverantörer av informationssamhällets tjänster. Det rör sig om tjänster där det är användarna som laddar upp det innehåll som man kan ta del av med hjälp av tjänsten (onlinetjänster för delning av innehåll). Bestämmelserna syftar till att skapa bättre förutsättningar för rättsinnehavarna att ingå avtal med tjänsteleverantörerna om ersättning för användningen av det innehåll som laddas upp av användarna utan tillstånd från rättsinnehavarna. De reglerar också vilka åtgärder tjänsteleverantörerna måste vidta för att hindra tillgång till sådant

innehåll som rättsinnehavarna särskilt anmält till tjänsteleverantören. Därutöver finns bestämmelser om förhållandet mellan tjänsteleverantörer och de som använder sig av tjänsten.

När det gäller bestämmelserna om onlinetjänster för delning av innehåll föreslås de genomföras genom ett nytt kapitel, 6 b kap., som innehåller 13 nya paragrafer, 52 i–52 u §§. Lagrådet konstaterar att många av bestämmelserna avser relationen mellan tjänsteleverantören och tjänstens användare och således inte har en direkt koppling till upphovsrätt. Upphovsrättslagen kommer således med förslaget att tyngas av regler som passar mindre väl in där. Samtidigt innehåller vissa av paragraferna bestämmelser som behandlar centrala upphovsrättsliga frågor. Det framstår vidare som angeläget att bestämmelserna hålls ihop i ett och samma regelverk. Sammantaget bedömer Lagrådet att det sannolikt är den bästa lösningen att föra in dessa bestämmelser i upphovsrättslagen, trots de nackdelar som en sådan lösning uppenbart har. Det enda tänkbara alternativet vore att placera dem i en egen lag, men det skulle ha nackdelen att det där skulle finnas bestämmelser av direkt relevans för tillämpningen av upphovsrättslagen.

Genom lagstiftningsärendet accentueras problemet med den löpande numreringen av upphovsrättslagen. Lagen innehåller ett stort antal paragrafer med bokstavsnumrering. Den är vidare generellt svåröverskådlig och skulle behöva moderniseras språkligt. Det framstår enligt Lagrådets mening som angeläget att lagen arbetas om till en modern, kapitelindelad lag. I remissen aviseras att en materiell översyn av upphovsrättslagens bestämmelser om inskränkningar ska göras. Lagrådet välkomnar en sådan översyn men vill betona att det då även bör göras en sådan språklig och redaktionell omarbetning av lagen.

Det föreslås nu alltså ytterligare ett stort antal insprängda paragrafer i lagen. Lagrådet har förståelse för att något större grepp inte har varit möjligt att ta i detta sammanhang. Lagrådsremissens förslag är, med de begränsningar som följer av de nu beskrivna yttre förutsättningarna, som helhet utomordentligt väl genomarbetade. Det har också blivit tydligt vid föredragningen, som genomförts på ett utmärkt sätt, att stor tankemöda har lagts ned på att hitta de bästa juridiska lösningarna på de utmaningar som direktivet ställer upp.

Ingressen

Enligt förslaget ska nuvarande 18 § ändra beteckning till 15 § och rubriken närmast före 18 § utgå. En följd av detta är att den nya 15 § hamnar under den rubrik som finns närmast före 14 §, "Framställning av exemplar för undervisningsändamål". Den paragraf som byter beteckning behandlar emellertid möjlighet att återge verk, ett begrepp som inte endast innefattar exemplarframställning utan även tillgängliggörande för allmänheten. Rubriken blir därför missvisande.

Lagrådet föreslår att rubriken till 14 § får utgå. Det skulle innebära att såväl 14 § som nya 15 § hamnar under rubriken till nya 13 §, "Användning av verk i samband med undervisning".

13 §

Paragrafen är ny och innehåller en inskränkning i upphovsrätten som ger lärare och elever vid utbildningsanstalter rätt att använda alla typer av verk i illustrativt syfte vid undervisning.

I författningskommentaren anges att inskränkningen gäller i förhållande till bl.a. den nya närstående rättigheten för framställare av presspublikationer, 48 b §. I den senare paragrafen anges emellertid inte 13 §. I samband med föredragningen har upplysts att det har bedömts att någon sådan hänvisning inte behövs eftersom

den användning som kan ske med stöd av 13 § faller utanför ensamrättens omfattning enligt 48 b §. Författningskommentaren till 13 § bör justeras i enlighet härmed.

Konstruktionen av 13 § är att den utgör en inskränkning som inte gäller användning som kan ske med stöd av en avtalslicens enligt 42 a § (se andra stycket). Samtidigt anges att avtalsvillkor som inskränker rätten att använda verk enligt 13 § är ogiltiga (se tredje stycket). I författningskommentaren anges att den senare bestämmelsen även omfattar avtal med avtalslicensverkan och att det alltså inte heller i ett sådant avtal är möjligt att begränsa de förutsättningar som paragrafen ger att använda verk i samband med undervisning. Vid föredragningen har upplysts att detta inte är avsett att innebära att det inte skulle vara möjligt att ta ut en licensavgift för användningen. Den typen av begränsning av de förutsättningar som 13 § ger att använda verk är således möjlig. Enligt Lagrådets mening bör författningskommentaren förtydligas något så att det inte finns risk för missförstånd när det gäller detta.

16 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om kulturarvsinstitutioners rätt att bl.a. framställa exemplar för bevarandeändamål.

Enligt förslaget ska bestämmelserna om exemplarframställning för bevarandeändamål i dagens första och tredje stycke samlas i ett nytt första stycke, varvid fler aktörer läggs till bland dem som kan använda inskränkningen. Vidare utvidgas inskränkningen till att även omfatta datorprogram.

Förslaget genomför i denna del artikel 6 i direktivet. Enligt artikeln ska medlemsstaterna föreskriva ett undantag från vissa angivna

rättigheter i tre äldre direktiv (databasdirektivet¹, infosocdirektivet² och datorprogramdirektivet³) och i det nu aktuella direktivet i syfte att tillåta att kulturarvs-institutioner framställer kopior av verk eller andra alster som finns permanent i deras samlingar, oavsett form eller medium, om syftet är att bevara dessa verk eller andra alster och i den utsträckning det är nödvändigt för ett sådant bevarande.

Skrivningen i artikel 6 om att det ska vara fråga om verk m.m. som finns permanent i aktuell kulturarvsinstitutionens samlingar har inte tagits in i 16 §. I lagrådsremissen förs ett resonemang om att dagens 16 § med stor sannolikhet avser just de egna samlingarna. Vidare pekas på att direktivet möjliggör att behålla mer omfattande inskränkningar som är förenliga med t.ex. artikel 5.2.c i infosocdirektivet. Den senare artikeln innehåller inte någon uttrycklig begränsning till användarens egna samlingar. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte är nödvändigt att föra in den nämnda begränsningen i 16 §. Avsikten är således att paragrafen i detta hänseende ska tolkas på samma sätt som tidigare, dvs. att om den tidigare lydelsen har möjliggjort exemplarframställning för bevarandeändamål även avseende verk och andra alster som inte ingår i de egna samlingarna, ska detta vara möjligt även i fortsättningen.

Den artikel i direktivet som möjliggör att behålla äldre inskränkningar är artikel 25. Där anges att när det gäller de användningar eller områden som omfattas av de undantag och inskränkningar som föreskrivs i det nu aktuella direktivet får medlemsstaterna anta eller behålla mer vittomfattande bestämmelser som är förenliga med de

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/24/EG av den 23 april 2009 om rättsligt skydd för datorprogram

undantag och inskränkningar som föreskrivs i databasdirektivet och infosocdirektivet.

Rätten till exemplarframställning när det gäller datorprogram och möjligheten att göra inskränkningar i den rätten regleras i datorprogramdirektivet. I det direktivet finns inte någon inskränkning motsvarande artikel 6 i det nu aktuella direktivet. Det betyder att det inte finns någon äldre direktivbestämmelse att luta sig mot för en mer långtgående möjlighet till kopiering för bevarandeändamål när det gäller datorprogram. I den delen är det således nödvändigt att begränsa möjligheten till exemplarframställning för bevarandeändamål till datorprogram som finns i kulturarvsinstitutionens egna samlingar.

Ett alternativ för att åstadkomma detta skulle vara att göra en viss justering av lagtexten. Eftersom paragrafen ska tolkas direktivkonformt anser dock Lagrådet att det kan vara tillräckligt att förtydliga författningskommentaren på så sätt att det tydligt framgår att artikel 6 i nu aktuellt direktiv uttömmande reglerar möjligheten att kopiera datorprogram för bevarandeändamål.

29 b §

I remissen föreslås nya regler om överlåtelse av upphovsrätt för att genomföra artikel 18–23 i direktivet. En av de nya paragrafer som föreslås är 29 b §, som innehåller bestämmelser om rätt till information från underlicenstagare.

Den föreslagna lagtexten är oklar när det gäller vem ordet ”dennes” i sista meningen syftar på. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande utformning.

Om förvärvaren inte har tillgång till information som ska lämnas enligt 29 a §, men informationen finns tillgänglig hos någon som med förvärvarens tillstånd utnyttjar verket, har upphovsmannen rätt att på

begäran få informationen från denne. Förvärvaren ska informera upphovsmannen om identiteten på den som utnyttjar verket.

29 d §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om upphovsmannens rätt att häva ett avtal om överlåtelse i vissa fall.

I paragrafens inledande stycke görs en hänvisning till ett undantag från upphovsmannens hävningsrätt som regleras i 29 e §. Enligt Lagrådets mening skulle hänvisningen bli tydligare om orden "med undantag för det som anges i 29 e § första stycket" byts ut mot "förutom i fall som avses i 29 e § första stycket".

I första stycket 1 anges som en första förutsättning för hävningsrätt att förvärvaren inte utnyttjar verket efter det att en rimlig tid förflutit sedan överlåtelsen eller sedan verket senast utnyttjades. I denna del vilar förslaget på artikel 22.3, där det anges att medlemsstaterna ska föreskriva att det återkallande som föreskrivs i 22.1 (dvs. hävning med svensk terminologi) endast får utövas efter en rimlig tid efter det att licensen eller överlåtelsen av rättigheter ingåtts.

Direktivet talar alltså om vilken tid som måste ha förflutit innan hävning kan aktualiseras medan den svenska lagtexten föreskriver när utnyttjande av verket måste ha skett för att hävning inte ska aktualiseras. Lagrådet anser att det inte blir helt korrekt att ange att verket ska ha utnyttjats "efter det att en rimlig tid förflutit". I stället bör lagtexten behandla inom vilken tid verket ska ha utnyttjats. Första stycket till och med första punkten kan lämpligen utformas på följande sätt.

Om en överlåtelse som avses i 29 § första stycket innebär att förvärvaren har ensamrätt att utnyttja verket, har upphovsmannen, förutom i fall som avses i 29 e § första stycket, rätt att helt eller delvis häva avtalet och behålla mottagen ersättning, om

1. förvärvaren inte utnyttjar verket inom en rimlig tid från överlåtelsen eller sedan verket senast utnyttjades,

42 i §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om avtalslicens för vissa kulturarvsinstitutioner i fråga om verk som finns i de egna samlingarna, men som inte finns i handeln.

I paragrafens inledande stycke görs en hänvisning till bestämmelserna i 42 j §, som begränsar vilka verk som omfattas av den nya avtalslicensen. Enligt Lagrådets mening skulle hänvisningen bli tydligare om orden ”med undantag för det som anges i 42 j §” byts ut mot ”förutom i fall som avses i 42 j §”. Första stycket får då följande utformning.

Bibliotek och museer som är tillgängliga för allmänheten, arkiv samt institutioner för film- eller ljudarvet får, om avtalslicens gäller enligt 42 a § och förutom i fall som avses i 42 j §, framställa exemplar av verk som ingår i de egna samlingarna och tillgängliggöra sådana verk för allmänheten, om det kan antas att verket inte finns tillgängligt i handeln.

42 j §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser som begränsar vilka verk som omfattas av den nya avtalslicensen i 42 i §. Den genomför artikel 8.7 i direktivet.

Enligt första stycket ska den nya avtalslicensen inte gälla i förhållande till bestånd av verk som har en viss anknytning till ett land som inte ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), trots att övriga förutsättningar i 42 i § är uppfyllda. Om beståndet till övervägande del består av verk med anknytning till ett land utanför EES på något av de sätt som anges i punkterna 1–4 är avtalslicensen inte möjlig att tillämpa på det beståndet.

Enligt paragrafen gäller punkterna 1 och 2 alla typer av verk. Punkt 3 gäller endast filmverk men filmverk kan alltså även träffas av punkt 1 eller 2. Punkt 4 ska endast tillämpas om det saknas sådan

anknytning till något land som avses i de första tre punkterna. Av artikel 8.7 framgår i stället att sådan anknytning som avses i de två första punkterna i den svenska lagtexten inte ska gälla filmverk. För dessa är endast anknytning enligt punkt 3 eller, om sådan inte finns, punkt 4 relevant.

Den svenska lagtexten bör justeras så att den överensstämmer med direktivet i nu angivet hänseende. Lagrådet föreslår att första stycket ges följande utformning.

Bestämmelserna i 42 i § gäller inte bestånd av verk som till övervägande del består av verk med anknytning till ett land som inte ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet genom att

1. om verket i andra fall än som avses i 3 har getts ut, den första utgivningen har skett i ett sådant land,
2. om verket i andra fall än som avses i 3 inte har getts ut men sänts ut i radio eller tv, den första utsändningen har skett i ett sådant land,
3. om det är ett filmverk, producenten har sitt säte eller sin hemvist i ett sådant land, eller
4. verkets upphovsman är medborgare i ett sådant land och det saknas anknytning som avses i 1–3 till något land.

48 b §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om en ny form av närstående rättighet som gäller för framställare av presspublikationer.

I andra stycket räknas vissa åtgärder upp som inte omfattas av den nya ensamrätten. I punkt 1 i stycket anges "enskilda användares förfoganden som inte sker i förvärvssyfte". Användningen av ordet *enskilda*, som också återfinns i den svenska språkversionen av artikel 15.1 i direktivet, skulle kunna uppfattas som att det inte får vara fråga om användare som är offentliga aktörer. Vid föredragningen har upplysts att punkten inte är avsedd att ha den innebörden. Det kan konstateras att i den engelska språkversionen av direktivet anges i nu relevant del "private or non-commercial uses of press publications by individual users". Mot den angivna

bakgrunden föreslår Lagrådet att andra stycket 1 ges följande lydelse.

1. en användares förfogande som inte sker i förvärvssyfte,

I författningskommentarens fjärde stycke beskrivs att räckvidden av ensamrätten enligt paragrafen i flera avseenden är begränsad, varav en begränsning är att den endast kan göras gällande i förhållande till förfoganden som vidtas av leverantörer av informationssamhällets tjänster. Det anges att ensamrätten därmed inte hindrar privatpersoner att tillgängliggöra material från presspublikationer, t.ex. på den egna hemsidan. Lagrådet konstaterar att detta i och för sig är en helt korrekt beskrivning när det gäller ensamrätten för framställare av presspublikationer. Sådana publikationer består emellertid normalt sett av material skyddat av egentlig upphovsrätt eller av andra till upphovsrätten närstående rättigheter, såsom artiklar och fotografier. Enligt Lagrådets mening kan det vara på sin plats att även på detta ställe i kommentaren erinra om att tillstånd kan krävas från rättsinnehavare till de i presspublikationen ingående delarna om en privatperson vill tillgängliggöra presspublikationen för allmänheten via sin egen hemsida.

I andra stycket 3 görs undantag från ensamrätten för användning av enstaka ord eller mycket korta utdrag ur en presspublikation. Av fjärde stycket framgår att inskränkningen avseende citat i 22 § också är tillämplig. Lagrådet anser att det vore bra om relationen mellan dessa båda bestämmelser belyses i författningskommentaren.

52 m §

I ett nytt 6 b kap. föreslås särskilda bestämmelser om vissa onlinetjänster för delning av innehåll. Kapitlet omfattar 52 i–52 u §§. Det är fråga om en rad detaljerade paragrafer som reglerar vissa noggrant avgränsade onlinetjänster för delning av innehåll. Bland

sådant som regleras finns tjänsteleverantörens upphovsrättsliga ansvar, verkan av erhållna tillstånd, tjänsteleverantörens ansvarsfrihet, rättsinnehavarnas och användarnas rätt till information, skydd för användarnas lagliga användning och användarnas rätt att tillgängliggöra material.

I 52 I § regleras tjänsteleverantörens ansvarsfrihet i vissa fall. En rad förutsättningar ställs upp för att ansvarsfrihet ska gälla, däribland (första stycket 2) att denne ska säkerställa att innehåll som medför intrång i upphovsrätten till verk som rättsinnehavarna har försett leverantören med relevant och nödvändig information om, inte görs tillgängligt på tjänsten.

I 52 m § görs undantag från det nämnda kravet för nystartade tjänster. En av förutsättningarna som ställs upp (punkt 2) är att antalet unika besökare på tjänsten föregående kalenderår understeg 5 miljoner per månad i genomsnitt. I artikel 17.6 i direktivet, som bestämmelsen ska genomföra, anges emellertid att kravet i 52 I § första stycket 2 ska gälla för tjänsteleverantörer som har ett månatligt genomsnitt på *över* 5 miljoner unika besökare. Mot denna bakgrund bör punkt 2 formuleras enligt följande.

2. antalet unika besökare på tjänsten föregående kalenderår inte översteg 5 miljoner per månad i genomsnitt.

Enligt 52 m § första stycket 1 ska tjänsteleverantörens årsomsättning understiga ett belopp motsvarande 10 miljoner euro. Av författningskommentaren framgår att årsomsättningen ska beräknas enligt en viss rekommendation från EU-kommissionen. I samband med föredragningen har upplysts att det av rekommendationen i fråga framgår bl.a. vilket räkenskapsår som ska användas vid beräkningen. Enligt Lagrådets mening bör författningskommentaren kompletteras med information om vad som framgår av rekommendationen i fråga

när det gäller vilken tidsperiod som årsomsättningen ska beräknas på.

52 p §

Paragrafen reglerar användarnas rätt att tillgängliggöra material och tjänsteleverantörens skyldighet att informera användarna om denna rätt.

I första stycket finns särskilda inskränkningar i upphovsrätten som gäller endast för användare av de delningstjänster som kapitlet behandlar och i förhållande till förfoganden som vidtas där. Enligt stycket får en användare utan hinder av upphovsrätten tillgängliggöra verk för citat, kritik och recensioner och i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte på en sådan tjänst som avses i kapitlet. Enligt författningskommentaren måste inskränkningarna i fråga ges en tolkning som är förenlig med just detta sammanhang och med utgångspunkt från att direktivet inte uppställer några egentliga begränsningar för deras tillämpning.

I direktivet regleras motsvarande fråga i artikel 17.7 andra stycket. Där anges följande. "Medlemsstaterna ska säkerställa att alla användare i varje medlemsstat kan förlita sig på följande befintliga undantag eller inskränkningar när de laddar upp och tillgängliggör innehåll som genererats av användare på onlinetjänster för delning av innehåll: a) citat, kritik, recensioner, b) användning i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte."

De befintliga undantag eller inskränkningar i EU-rätten som är relevanta är artiklarna 5.3.d om citat och 5.3.k om användning i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte i infosocdirektivet. I det direktivet är inskränkningarna i fråga frivilliga för medlemsstaterna att införa. Lagrådet delar regeringens uppfattning att artikel 17.7 i det nu aktuella direktivet innebär att det blir obligatoriskt att införa

inskränkningarna när det gäller de aktuella onlinetjänsterna och att det även innebär att den närmare innebörden av dem måste tolkas utifrån just det sammanhanget.

Även om det i svensk rätt har ansetts möjligt att använda verk för karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte trots avsaknaden av en sådan inskränkning i upphovsrättslagen framstår det som klokt att nu införa en sådan inskränkning för det nu aktuella sammanhanget. Huruvida det av tydlighetsskäl också bör införas en generell sådan inskränkning kan lämpligen behandlas i den aviserade översynen av inskränkningarna i upphovsrättslagen. Lagrådet har således inga invändningar mot 52 p § när det gäller inskränkningen för karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte.

När det gäller inskränkningen för citat, kritik och recensioner gör sig vissa andra överväganden gällande. Som nämnts hänvisar artikel 17.7 till befintliga undantag. Artikel 5.3.d i infosocdirektivet avser emellertid inte kritik och recensioner fristående från citat. Där anges i stället att det är möjligt att införa ett undantag eller en inskränkning avseende citat för användning i t.ex. kritik och recensioner under vissa förutsättningar, bl.a. att användningen sker i den utsträckning som krävs med hänsyn till det särskilda ändamålet. Enligt Lagrådets mening är den rimliga tolkningen av artikel 17.7 andra stycket a) att det är sådan användning som avses även nu. En mer långtgående möjlighet att använda verk för kritik och recensioner innebär att kopplingen till "befintliga undantag eller inskränkningar" tappas. Att EU-kommissionen i en handledning avseende artikel 17.7 inte tycks se behovet av att upprätthålla den kopplingen inverkar inte på Lagrådets uppfattning.

Om det öppnas för en mer långtgående möjlighet att använda verk för kritik och recensioner i onlinesammanhang kan det leda till effekter som kan drabba rättsinnehavarna hårt. Lagtexten ställer

exempelvis inte upp några begränsningar i fråga om hur stor andel av t.ex. ett filmverk som kan läggas ut med stöd av bestämmelsen. Det är förvisso så att det är EU-domstolen som har befogenhet att slutligt tolka hur långt artikeln sträcker sig. Det är ändå upp till medlemsstaterna att vid genomförandet ta ställning till innebörden av direktivet. Lagrådet anser att lagtexten bättre bör spegla den del av artikel 17.7 som hänvisar till "befintliga undantag eller inskränkningar". Paragrafens första stycke kan i detta syfte förslagsvis utformas på följande sätt.

En användare får, trots 2 §, tillgängliggöra verk för citat för användning i exempelvis kritik och recensioner och i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte på en tjänst som avses i 52 i §. Bestämmelserna i 11 § andra stycket ska tillämpas i sådana fall.

52 s §

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande mot en tjänsteleverantör att vidta rättelse om denne har åsidosatt vissa av sina skyldigheter mot användarna. I andra stycket regleras vem som får väcka talan. Förutom att en användare kan väcka en sådan talan anges att talan får väckas av en organisation som företräder ett flertal användare.

I allmänmotiveringen och författningskommentaren behandlas inte kravet på att det ska röra sig om ett "flertal" användare närmare. Det kan konstateras att det uttryckssättet används i flera andra paragrafer i lagen och att det har en viss specifik innebörd just i upphovsrättssammanhang. Det framstår inte som om regeringens avsikt är att införa ett sådant kvalificerande krav när det gäller hur många användare en organisation ska företräda för att få väcka talan enligt den nu aktuella paragrafen. Lagrådet föreslår att orden "ett flertal" utgår.

61 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphovsrättslagens tillämpningsområde för upphovsrätten närstående rättigheter. Enligt andra stycket ska den nya ensamrätten för framställare av presspublikationer gälla för presspublikationer vars framställare är etablerad i Sverige. Ordet etablerad kommer från direktivet och avviker från det språkbruk som hittills använts i paragrafen. I direktivet finns en viss förklaring av ordet i skäl 55. Lagrådet anser att författningskommentaren bör kompletteras med den information som framgår av skäl 55.

I tredje och femte styckena föreslås en modernisering av lagtexten bestående i att orden "bestämmelserna i" på flera ställen tas bort från meningar som inleds "Av bestämmelserna i x § tillämpas...". Lagrådet anser att den nya lydelsen "Av x § tillämpas..." inte blir språkligt lyckad och föreslår att de föreslagna strykningarna inte genomförs.

61 c och 61 d §§

Paragraferna innehåller bestämmelser om var vissa upphovsrättsligt relevanta åtgärder ska anses ske. Båda paragraferna avslutas med orden "ska den upphovsrättsligt relevanta åtgärden anses ske där". Lagrådet anser att paragraferna skulle bli tydligare och mer i linje med hur 61 a och 61 b §§ är formulerade om ordet "där" byts ut mot "i det landet".

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.